

ГЕОГРАФИЈА 6

АУТОР: Мирослав Грујић

НОВО

Уџбеник Географија 6 концептуално се надовезује на уџбеник за пети разред. И овде је јасно приметна ауторова жеља да **добро структуриране теме и лекције** прожме с различитим задацима и тако код ученика подстакне **активно учешће и критичко мишљење**. Истраживачки задаци и предлози за групне активности стимулишу развој како кључних међупредметних вештина и компетенција тако и сарадничког рада.

Изузетну вредност уџбеника представљају **јасан и концизан стил и разумљив језик**, што омогућава ученицима да ефикасно усвоје нове појмове и лако схвате све обрађене појаве и процесе.

Посебан нагласак је стављен на **екологију и питања одрживости**, што пружа ученицима свеобухватно разумевање глобалних питања и њиховог утицаја на животну средину.

Пажљиво одабране фотографије, слике, карте, графикони и други видови визуелизације изузетно високог квалитета чине овај уџбеник веома привлачним. Цео тај илустративни материјал уклопљен је у **атрактиван и модеран дизајн** што има за циљ да код ученика подстакне интересовање и мотивацију за истраживање, вођено и самостално учење.

Радећи са овим уџбеником ученици ће стећи широко географско знање. Географија је предмет блиско повезан с бројним другим наукама, а у овом уџбенику је на много места изузетно успешно остварена **међупредметна корелација**.

Да се подсетимо – свака лекција почиње мотивacionim питањима и задacима, који подстичу ученике да се подsete раније усвојеног градива, а које је у вези са темом која се обрађује.

У рубрици **Истражи и кажи** дате су смернице ученицима за **додатно самостално истраживање** појаве о којој је реч.

ВОДЕ ЕВРОПЕ

NORWAY Oslo Stockholm

- слив Атлантског океана
- слив Средоземног мора
- слив Црног мора
- слив Каспског језера
- слив Северног леденог океана
- Волга
- Дунав
- Рајна
- Ладога

ДА СЕ ПОДСЕТИМО

- Закружи слово испред тачног одговора. Шта чине све реке једне територије?
А) речни слив Б) речни систем В) речну мрежу
- Допуни реченицу да тврђења буде тачна.
Удубљење на копну испуњено водом назива се _____.
- На слици испод сваке фотографије напиши који је хидрографски објекат на њој приказан.

ИСТРАЖИ И КАЖИ

Дунав тече кроз 10 европских држава. На том путу пролази и кроз четири главна града чија имена на нашем језику почињу на слово Б. Пронађи на карти кроз које државе пролази Дунав и које су престонице смештене на обалама ове реке. Резултат истраживања запиши у свески тако што ћеш државу, а после и градове навести редом од извора ка ушћу.

Главна изворишта европских река су **Алпи, Карпати и Валдајско побрђе**. Одатле реке отичу ка језерима, морима и океанима. Водену масу европске реке добијају на више начина, а највише од падавина и отапања снега. Европске реке припадају **сливовима Атлантског океана, Средоземног мора, Црног мора, Каспског језера и Северног леденог океана**.

Слив Атлантског океана је највећи Јер њему припадају и реке које се уливају у Балтичко и Северно море. Веће реке овог слива су: **Тежа, Дуро, Гарона, Лоара и Сена** (које се уливају у Северно море) и **Одра, Висла и Западна Двина** (које отичу у Балтичко море). Због велике количине падавина, речна мрежа Атлантског слива је најгушћа и реке су богате водом. Како су падавине уједначене током целе године, и водостајни река су уједначени. Да би их што боље искористили за саобраћај, људи су ове реке повезали каналима, па су пловне преко целе године.

Речни сливови Европе

Најважнија река овог слива је **Рајна** Јер тече кроз густо насељен и економски веома развијен део Европе. Осим тога, на њеном ушћу налази се највећа европска лука **Роттердам** заједно с Дунавом, с којим је спојена каналом Рајна – Мајна – Дунав, Рајна чини јединствен и пловни пут дугачак преко 3.500 km који спаја Атлантски океан и Црно море.

Део луке Роттердам

Тежа (у Лондону)

...су, али и остало, из Америке у Европу и Азију донети кромитир, дуван, кукуруз и сунџокрет. У Јужну Америку је из Европе пренета пшеница, а из Африке кафа. Када су животиње посредни, из Европе су у Нови свет пренети коњи, овце, говеда, свиње и козе, а из Америке су у Европу стигле ћурке и патке.

Како пољопривреда обухвата гајење биљака и животиња, дели се на земљорадњу и на сточарство.

Земљорадња је грана пољопривреде која се бави обрадом земље и гајењем биљака. У зависности од врсте биљака које се узгајају, дели се на **ратарство** (житарице, индустријско биље, крмно биље), **повртарство**, **воћарство** и **виноградство**.

Индустријско биље – биљне врсте наменене индустријској преради; од њих се праве уље, шећер, ороб, биљни протвини, пластике, дувански производи и бројни други производи.

Крмно биље – биљке које се гаје искључиво за исхрану стоке.

ИСТРАЖИ И КАЖИ

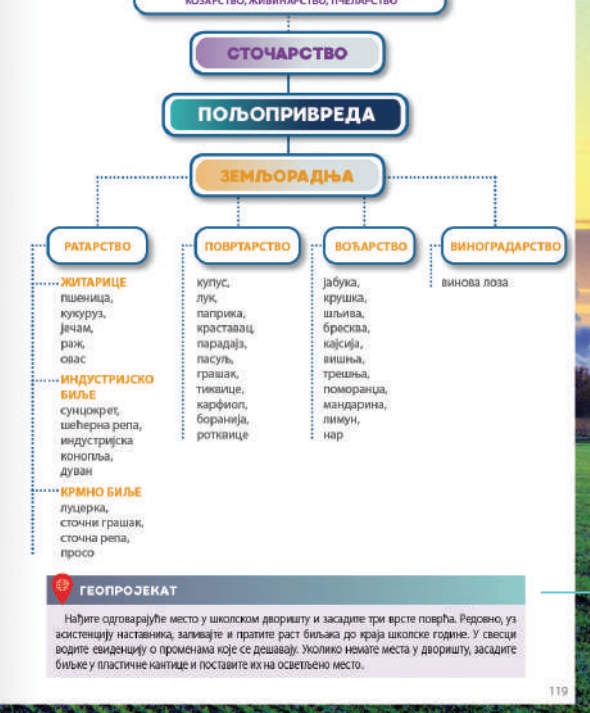
Истражи које се житарице, индустријско биље и крмно биље највише гаје у Србији. Затражи помоћ од наставника и потражи информације на интернету. Сваја запажања запиши у свески.

Пшеница је житарица која се у свету највише гаји. Око 70% пшенице производе се у свету користи се за исхрану људи, око 20% за сточарство, а остатак као индустријско сировина. Највећи произвођачи пшенице у свету су: Кина, Индија, Русија, Федерација САД и Француска.

Сточарство је грана пољопривреде у којој човек узгаја, укршта и селектује домаће животиње. Бавећи се сточарством, човек себи обезбеђује храну (месо, млеко, мост, јаја, мед, итд.), али и сировине за индустрију (кожа, перје, вуна итд.), а у неким случајевима и радну снагу за обраду земље или транспорт. У зависности од врсте домаћих животиња које се гаје, сточарство се дели на: **свињогојство, говедарство, овчарство, коњарство, козарство, живинарство и пчеларство**.

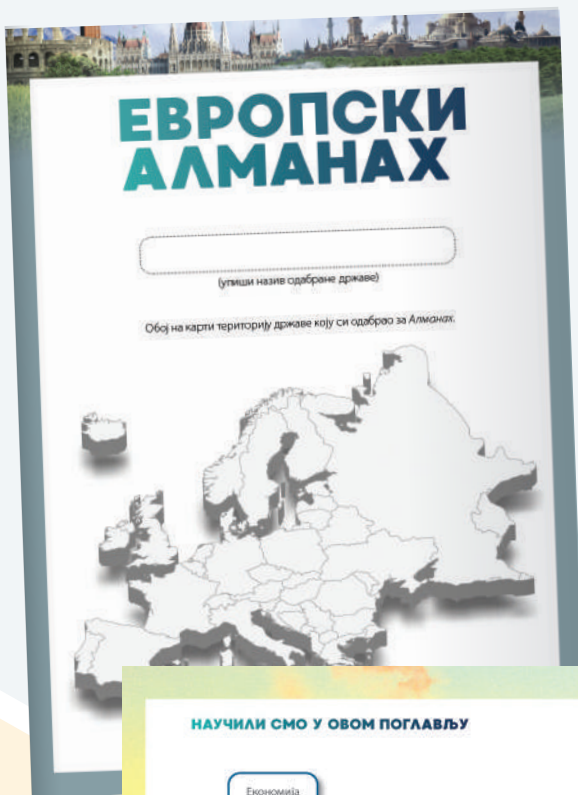
ЗА МЛАДЕ ИСТРАЖИВАЧЕ

Посебан вид сточарства представља аквакултура – узгој разних врста слатководних и морских животиња, попут плувеца, ракова и шкољки.

За младе истраживаче – уџбеник обилује занимљивостима и додатним садржајима повезаним с темом која се обрађује.

У одељку **Геопројекат** дате су идеје и предлози за заједничке пројекте, истраживања и еколошке акције.

Новина у уџбенику је да ученици континуирано по окончању наставне лекције/теме имају могућност да стечена сазнања прикажу кроз географско истраживање једне европске државе по свом избору. У ту сврху уз уџбеник је дат и сепарат **Европски алманах**. Он је осмишљен у складу са захтевом из Програма наставе и учења у којем стоји препорука да се ученици почетком школске године упуте на самосталан рад тако што ће проучавати и обрађивати једну европску државу по свом избору. Зато је аутор осмислио иновативан приступ обради овог задатка који ће на најлакши, али и најфункционалнији начин омогућити остваривање тражених исхода.

НАУЧИЛИ СМО У ОВОМ ПОГЛАВЉУ

ДА ПРОВЕРИМО ШТА СМО НАУЧИЛИ О ПРИВРЕДИ

1. Пакљиво прочитај пријам и напизи којим секторима привреде припадају делатности којима се баве **лекови** из привреде.

У школи се догодила незгода и наставница Мирослава ти је рекла да што пре позвона неког како би се средила фирма на зиду коју си случајно направио. Знаш да је деда Миле пун разумевања за твоје несташлуке па си прво њега позвао. Нажалост, деда тренутно оре и не чује телефон од буке трактора. Позиваш маму Драгану, али је она право из своје лекарске ординације отишла код крочилице Хелене, где испробава нову хаљину, и не може да дође у школу. С обзиром на то да знаш да ти отац Бранислав ради на градитељству до касно, позиваш баку Мицу. Бака ти каже да се не бринеш, да ће одмах отићи аутом по молера Мишу и довести га у школу. Након неколико минута бака ти јавља да ће каснити јер ју је зауставио саобраћајач Вук због неистправног светла. Како она не уме да промени сајатлицу, сачекаће само да дође ауто-електричар Бошко и замени је, након чега ће она и Миша бити у школи.

Мирослава _____, Миле _____ Драгана _____
 Хелена _____, Бранислав _____ Мица _____
 Вук _____, Бошко _____

2. Попуни табелу тако што ћеш, следећи пример из првог реда, поред сваког занимања уписати којој привредној делатности и ком сектору привреде припада.

ЗАНИМАЊЕ	ДЕЛАТНОСТ	СЕКТОР ПРИВРЕДЕ
учитељица	образовање	квартарни
пилот		
рудар		
ловац		
рецепционарка у хотелу		
сточар		
војник		
пекарка		
кускопиња музеја		

3. На линији испод сваке фотографије напизи која је Грана земљорадње приказана.

На крају сваке области дата је **појмовна мапа** с најважнијим појмовима за повезивање и утврђивање знања.

На крају сваке области су **питања и задаци за проверу усвојености знања целе теме**.

На крају сваке лекције се налазе **резиме и питања за проверу знања**.

НАУЧИЛИ СМО

- Европа је најнижи континент. Није заузима највећи део Европе.
- На северу, западу и у средњој деоу Европе заступљене су расадне планине. Значајне су: Скандинавске, Браунелове, Ардене, Урал.
- На југу и делом у средњој деоу континента постоје набране планине. Важије су Алпи, Пиринеји, Апенини, Динариди, Кавказ.
- У Европи постоје две области са изразитом вулканском и сеизмичком активношћу.
- Најзначајни европски вулкани су: Етна, Везув, Хелка, Стромболи.

ЕВРОПСКИ РЕКОРДЕРИ	
најстарије копно	Руска плоча и Балтички штит
највиши врх	Елбрус на Кавказу (5.642 m)
најдубља тачка	ушће Волге у Каспско језеро (-28 m)
највиши вулкан	Етна (3.357 m)
највећа низија	Источноевропска низија

ДА УТВРДИМО

- На којој планини се налази највиши врх Европе?
- Наведи значајне европске расадне планине и покажи их на карти.
- Наведи важије европске набране планине. Покажи их на карти.
- Попуни табелу тако што ћеш за сваку планину уписати да ли је према начину постанка расадна, набрана или вулканска као и у којој се географској регији Европе налази.

Планина	Тип према начину постанка	Географска регија Европе
Апенини		
Швајцарцид		
Скандинавске планине		
Етна		
Карпати		
Динариди		
Хелка		

- Клима које су веће низије у Европи и покажи их на карти.
- Објасни зашто се области у којима се дешавају земљотреси и вулканске ерупције налазе у Средозном мору и Атлантском океану.

ГЕОГРАФИЈА 6

АУТОРКА: Јелена Поповић

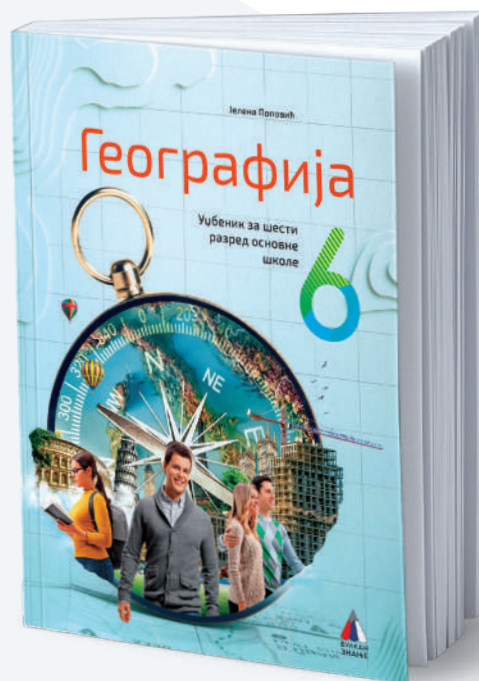
Уџбеник је прилагођен узрасту ученика – написан је једноставним језиком, сажето и конкретно.

Енциклопедијски приступ у уџбенику олакшава усвајање новог градива. Избор фотографија, илустрација и текста је у функцији учења.

Ученик с лакоћом остварује интеракцију са уџбеником јер је свака лекција концепцијски осмишљена и прилагођена (текстом и визуелним приказима) перцепцији данашње деце.

Кроз овај уџбеник омогућено је да се са ученицима реализују различите технике учења, као што су активно учење, мапе ума, истраживачки задаци, тумачење графикана.

Уџбеник води ученике и упућује их да посматрају и анализирају различите појаве и закључују о свету око себе. У штампаном уџбенику налазе се бројни QR кодови, који доносе додатни садржај.

Свака лекција почиње **МОТИВАЦИОНИМ ПИТАЊИМА.**

Бројне и различите **скице, графикони и географске карте** олакшаће разумевање географских појава и објеката на земљи.

2.2 Елементи карте

- Чему служи географска карта?
- Шта учавало на карти?
- Шта представља бојама на карти?

Свака географска карта састоји се од три групе елемената: **математичких, географских и допуских елемената.**

Математички елементи карте треба да обезбеде тачан положај свих елемената садржане карте. Математички елементи карте су: **картографска (географска) мрежа, размер карте и рам карте.**

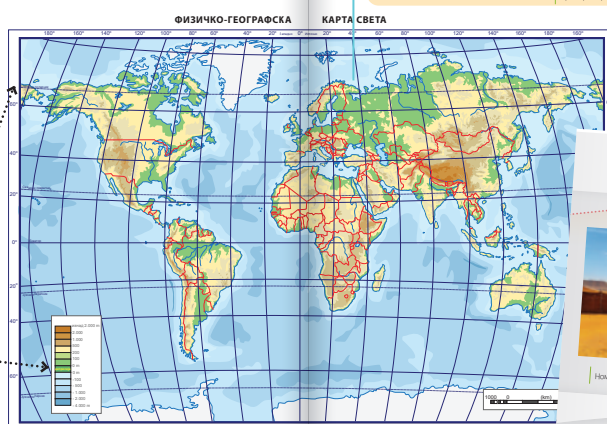
Рам карте је оквир карте правоугаоног облика, који ограничава садржај карте. Разликујемо унутрашњи и спољашњи рам карте. Унутрашњи рам карте чини линија која непосредно оивичава садржај карте.

Међуоквирни садржај чине степени. Помоћу степена одређује се математички положај места и тачака свих објеката на географској карти.

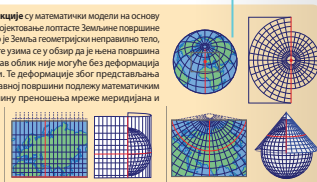

Легенда даје објашњење за коришћење одређених обележја на карти као што су картографски знаци, висинска и дубинска скала боја, размер и друго.

18 | Картографска мрежа

Картографске пројекције су математички модели на основу којих је замисљено пројектовање лоптасте Земљине површине на равну површ. Пошто је Земља геометријски неправилно тело, приликом израде карте узима се у обзир да је њена површина лоптастог облика. Такав облик није могуће без деформација представити на карти. Те деформације због представљања лоптастог облика на равну површину подлежу математичким законима. Према начину преноса оне меридијана и паралела с лоптасте површине Земље на равну картографске пројекције деле се на: азимутне, валцасте (цилиндричне) и купасте (конусне).

Примери картографских пројекција

Допуски елементи олакшавају распознавање и проналажење објеката на карти. Допуски елементи на карти су: **назив карте, легенда, географски називи, слова, подаци о изradi и коришћењу карте.**

Додатни текстови и занимљивости служе проширивању знања.

Надземно насеље у пустињи

САДНА ВИШЕ

Субекумена је прелазна зона између екумене и анекумене. Она обухвата тропске шуме, преразане степско-пустинске области, тајге, тундре и планине средње висине. Карактеристична је сезонска миграција животиња, која воде номади и ловци. У савремено доба простор анекумене и субекумене се састоје на рачун екумене.

САДА ЗНАМ

Географски положај насеља условљавају природногеографски и друштвеногеографски фактори и њихова међусобна повезаност. Насеља на карактеристичним географским просторима и облицима рељефа. **Екумена** представља стално насељено део Земљине површине. **Северна граница** лудске насељености варира у зависности од различитих услова средње између 37° и 42° СГШ. **Јужна граница** насељености простире се између 37° и 63° ЈГШ, а почиње на западу од Огњене земље.

ЗНАМ, УМЕМ, РАЗУМЕМ

1. Објасни разлику између екумене и анекумене.
2. Како рељеф утиче на формирање насеља?
3. Која је северна граница насељености на Земљи?
4. Зашто распоред насеља на Земљи зависи од климатских услова?
5. Како надморска висина утиче на размештај насеља?

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ

екумена
анекумена
северна граница
насељености
јужна граница
насељености
положај насеља

На крају сваке лекције истакнути су **најважнији појмови**, наведен је **резиме лекције** и дата су **питања за проверу знања**.

ДИГИТАЛНИ УЏБЕНИЦИ

Савремени токови у образовању захтевају савремене уџбенике и наставна средства. Пратећи најновија достигнућа у области информационих технологија, издавачка кућа *Вулкан знање* припремила је савремене, модерне и креативне дигиталне уџбенике. Бројне су предности дигиталне наставе и жеља нам је да наставницима омогућимо креирање занимљиве, савремене, интерактивне наставе.

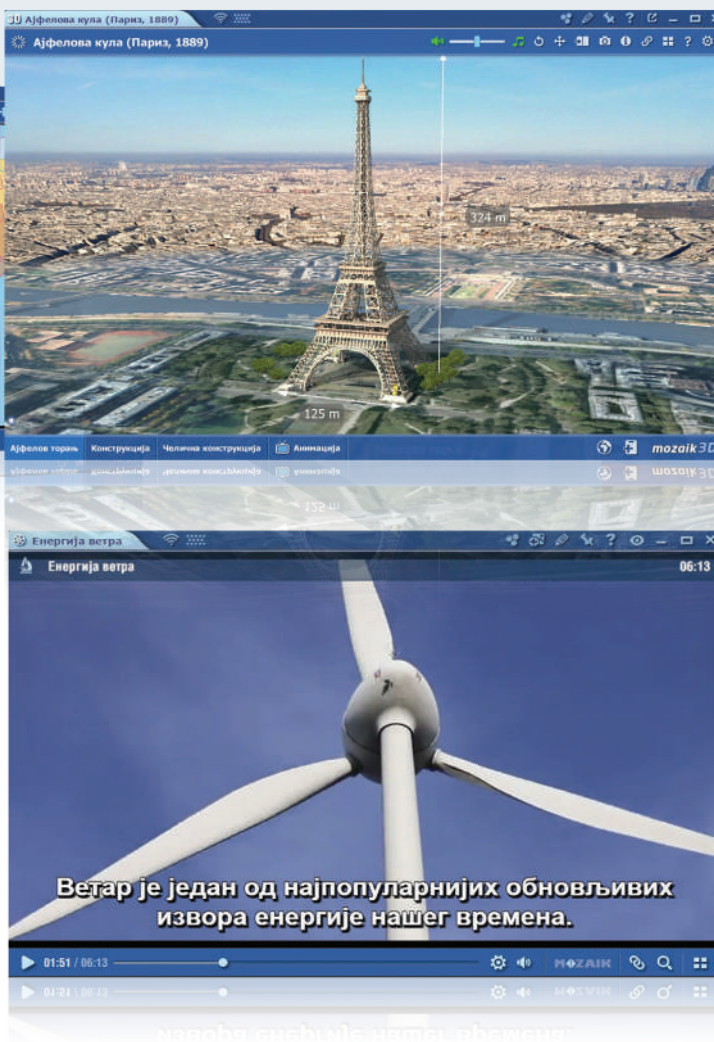
Дигитални уџбеници *Вулкан Е-ЗНАЊА* припремљени су на најсавременијој образовној платформи у Европи. Могу се користити и у онлајн и у офлајн режиму, као и на више уређаја: на интерактивној табли, рачунару, таблету, паметном телефону.

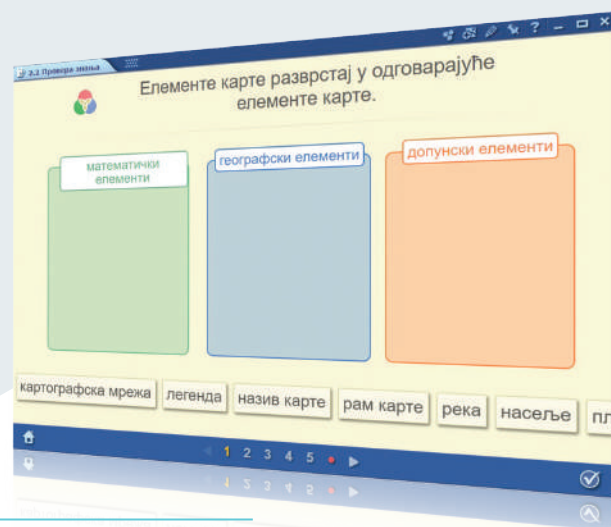
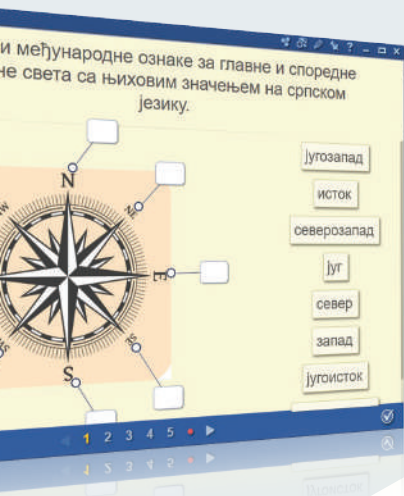
- Више од 1200 **ЗД анимација**, 900 **видео** и **аудио записа**, **фотографија** и других различитих врста материјала
- **Интерактивни алати за географију** – *Глобус*, *Земља*, *миниМап*, *Сунчев систем* – помажу у развоју вештина и омогућавају ученицима лакше усвајање знања
- **Интерактивни тестови** за проверу знања за сваку лекцију
- Могућност **самосталног креирања дигиталних садржаја**

ЗД анимације помажу ученицима да лакше савладају градиво и визуелно им приближавају различите појаве, објекте, изуме, догађаје...

Аутентични **видео-записи** прате садржај наставних јединица.

Решавајући **интерактивне задатке и тестове**, ученици добијају повратну информацију да ли су тачно урадили задатак, као и резултат теста.

Интерактивни алати за географију учиниће учење забавнијим и креативнијим.

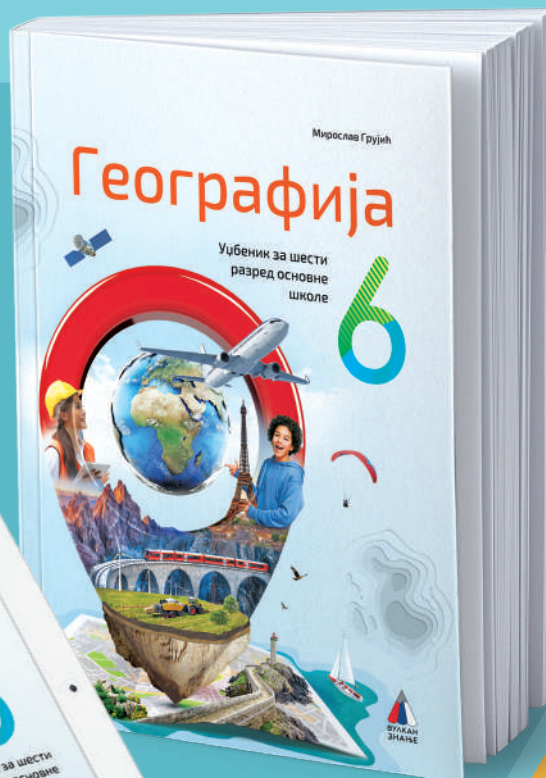

Наставник и ученици **сами могу креирати презентације**, обогатити их 3Д моделима, видео-записима, фотографијама и вежбама из наше дигиталне библиотеке или из ваше архиве.

ЗА НАСТАВНИКЕ

У првој години коришћења уџбеника наше куће,
за наставнике смо припремили:

- уџбеник;
- дигитални уџбеник;
- приручник за наставнике (фасцикла + УСБ);
- плакат за учионицу;
- педагошки дневник.

Приручник за наставнике у електронском облику* садржи:

- предлоге годишњег плана и месечних планова рада наставника;
- предлоге дневних припрема за час;
- петнаестоминутне тестове и контролне вежбе за две групе;
- наставни материјал за индивидуализован и прилагођен начин рада са ученицима.

* На захтев наставника испоручујемо
приручнике у штампаном облику.

